

ПАМЕТНИК НА АРМЕНСКИТЕ БЕЖАНЦИ ВЪВ ВАРНА

Паметникът, посветен на арменските бежанци във Варна през годините след 1915 г. се намира в тревната площ пред Археологическия музей с лице към бул. “Мария-Луиза”. Неговото изграждане представлява част от проект за

създаването на три мемориални творби – на песен, на превода на една книга и на направата на паметник във Варна. Идеята за проекта принадлежи на братята Овсепян – Ерем и Арутюн, първият от които е завършил икономика в България, работещ понастоящем за правителството на Армения, а вторият – завършил право в София, живеещ във Варна и говорещ чудесен български език. Макар и години

наред да живеели разделени, тяхна неизчерпаема тема за разговор били и си останали отношението на българите към бягащите от родината си арменци. “И спонтанно с брат ми решихме да се отблагодарим на българския народ заради това, че през 1915 г. е приел много, много бежанци от Армения.

А също и за това, че и сега, когато някой арменец пристигне тука, хората му казват Добре дошъл!”

Братя Овсепян

Така, най-общо определи решението на двамата братя по-малкият от тях – Арутюн, който ръководеше градежа на паметника и когото човек можеше да открие близо до него в напрегнатите делници преди освещаването.

Трите части на проекта тръгнали едновременно, но в началото все пак била песента. Тя се казвала “Адана” на името на град Адана, музиката за песента написал композиторът от Ереван Ара Геворкян и простите и дълбоки извивки на мелодията, по общо призвание, облекли в покъртителни одежди историята на града. Преводът на български

направил Арутюн Овсепян, а песента изпълнил тенорът от Софийската опера Цветан Цветков. По повод на кръглата годишнина двамата братя изпратили Цветан Цветков в Армения, където на 24 април 2005 г. до вечния огън пред монумента на хълма Цицернакаберт близо до Ереван той изпял до някъде Адана, после се разплакал заедно с цялото множество, а после довършил някак тъжните строфи.

СКАЛИТЕ

Докато композитор и музиканти създавали и записвали песента за Адана, по-големият брат търсел по скалите на Армения и по нейните открити рудници подходяща скала за паметника. По-големият брат Ерем Мишаевич Овсепян претърпял доста досадни неуспехи докато търсел камъка, защото най-често добрият камък се оказвал малък по размери, случвало се камъкът да се спуска точно когато не трябва или пък след срязването скалата непредвидимо да се окаже с няколко цвята по средата. Той търсел

чист, светлосив базалтов камък, главно заради неговата строга и фина структура, която би позволила, независимо от изключителната му твърдост, да изрази най-добре сложността на чувствата, които ги движат. Когато и двете скали с необходимия размер били открити, Ерем ги транспортирал до Ереван в ателието на Миша Аветисян, където пристигнали скулпторите Андраник и Гамлет и внимателно подредили своите инструменти около грубите, необработени скали.

През октомври 2004 г. Миша Аветисян натоварил двете фино изрязани и гравирани части на паметника на мощен камион, който потеглил от Ереван, пристигнал в Одеса, качил се на ферибот и акостирал благополучно на Варненското пристанище. Тук Арутюн платил митото, освободил двата детайла и ги транспортирал в двора на черквата “Св. Саркис”. Там те престояли близо година и в края на краищата на 14 април 2006 г. Арутюн забил кирката за фундамента.

Паметникът бил изграден на своето място от няколко ентузиастични приятели от Армения – Самвел, Карагюзян, Арутюн Овсепян и Петро Микаелян. Те изкопали основите на дълбочина 2,40 м, монтирали двата монолита един върху друг, тоест изградили паметник с височина 4,30 м и размери при основите 2,40м/2м, настлали плочите и оградили паметниковата площ с бордюри от розов пловдивски риолит.

Паметникът, проектиран от ереванския архитект Аслан Махитарян, представлява монументална стела върху скосен постамент, поставен върху две ниски стъпала с правоъгълно сечение. От основата на стелата до нейния връх е изработен в нисък релеф симетричен християнски кръст с подсилено лъчение във върхната си част. От двете му страни, над хоризонталната греда са изрязани две групи от букви. Отляво на кръста се четат арменските буквите “во, з, ж, е” – буквен еквивалент на цифрите 1915. Вдясно буквите “с,е” са буквите на числото 2005. Вляво под хоризонталната греда кръстът е приютил друг, по-малък кръст, а вдясно – годините 1915 и 2005 оформени в кръг. В дясно от центъра е гравирани текст на арменски и превод на български под него: “Благодарност към българския народ, от арменската общност, г. Варна.” Вляво текстът на български език е допълнен композиционно от барелеф на държавния герб на Армения, под който е изписано: “Проектът е реализиран със съдействието на Овсепян & синове”.

ОТКРИВАНЕТО

Паметникът бил открит и осветен в 13 ч. на 24 април 2006 г. Първи се изказал и ръководел събитието до края юристът г-н Бейлерян, лентата отрязал и свалял плата от паметника г-н Овсепян, реч произнесъл г-н Вартанян – председател на Дружеството на варненските арменци, който казал: “Моля да приемете този паметник като скромен знак на нашата благодарност към България и към всички българи, помогнали ни в труден и за двата народа момент.” Съвсем кратко приветствие поднесъл кметът г-н Кирил Йорданов, после Цветан Цветков изпял “Адана” и започнало поднасянето на цветя и венци. За разлика от други подобни събития, тук се създава забележителна и рядко срещана атмосфера, в която при пълно мълчание редицата от хора поставяла своите цветя и разкошни венци в подножието на паметника, неподправена скръб и видима мъка стягала гърлата на много от присъстващите, суха, възрастна жена поставила цветята си, после паднала на колена и плакала като дете.

Паметникът, изграден от братята Овсепян във Варна е единственият в редицата от паметници, с който някои благодари на България за нейната естествена доброта и пословична отзивчивост.